

Beste allen,

Met de Europese verkiezingen in zicht, tijd voor een nieuwsbrief. Eén van de initiatiefnemers van Adrianus VI, Pim Walenkamp, werpt zich op als katholieke kandidaat voor het CDA en ook anderen die actief zijn binnen Adrianus VI ondersteunen als vrijwilliger de CDA-campagne (wat natuurlijk niet wil zeggen dat er geen goede katholieke kandidaten zijn in andere politieke partijen). Een interview met Pim dat onlangs in het Katholiek Nieuwsblad verscheen is aan deze nieuwsbrief gehecht.

Inmiddels zijn ook de voorbereidingen begonnen voor de **Adrianus VI lezing 2014**. De locatie (Paushuize, Utrecht) is alvast gereserveerd voor 29 november 2014. We zijn er nog niet uit qua thema. Dat wordt ofwel het Lijden (met aandacht voor ouder worden, zorg en medische ethiek) ofwel de Liefde (met o.a. aandacht voor seksualiteit en de ecologie van het lichaam). Het gaat in het algemeen om de vraag wat het geloof kan betekenen in de verschillende fasen van het leven. Hoe ga je met lijden om? Hoe ga je met liefde om? Wat onderscheidt de katholieke visie? Uiteindelijk is de aanleiding de vraag: hoe word je werkelijk gelukkig? Beide thema's worden door 2 groepjes van studenten uitgewerkt. Zie hierover ook het verslag van de vergadering van Adrianus VI eerder deze maand in Utrecht, die gevolgd werd door een bezoek aan de tentoonstelling Thuis in de Bijbel, waar we in een rondleiding aan de tand werden gevoeld over bijbelse motieven op 16^e en 17^e eeuwse schilderijen.

Verder was er afgelopen dagen aandacht voor Stichting Katholiek Erfgoed in het Katholiek Nieuwsblad van begin mei (zie bijlage) en was er een interview op Radio Maria over de **Heiligdomsvaart van 27-29 juni 2014** naar Aken. Het programma van de Heiligdomsvaart is met een lezing van prof. Rietbergen over Karel de Grote en een lezing van mr. Goumans over de Maastrichtse Heiligdomsvaart rond. Alle leeftijdsgroepen zijn vertegenwoordigd in de deelnemers. Wie interesse heeft kan zich nog aanmelden! Er zijn momenteel nog 5 plekken over waarbij zowel voor een appartement in Hoeve Karsveld als voor een 1 of 2 persoonskamer in Hotel Overste Hof kan worden gekozen.

Komende periode zal de verbetering van de website centraal staan en dan met name de ontwikkeling van de Canon van het katholieke erfgoed. Aan de hand van kaartjes van de bisdommen komen er per periode locaties, mensen, gebouwen waarover een kort verhaal wordt verteld. Mensen die interesse hebben om daaraan mee te werken kunnen zich uiteraard melden.

Notulen bijeenkomst Adrianus VI

Zondag 11 mei, Café De Rechtbank Utrecht

Aanwezig: Maurice, Pim, Sabin, Eugen, Laurant, Zena, Wouter, Rachel

Afwezig met bericht: Michael, Philip, Manuel, Elisabetta, Jordi en Wilmer

1. Doelstelling en middelen

De doelstelling van SKE/Adrianus VI is per saldo om een bijdrage te leveren aan de maatschappij vanuit het katholicisme. Meer specifiek: zie website SKE. Voor de Adrianus lezing is de doelgroep jongeren/studenten/werkenden. Voor SKE is de doelgroep in feite van alle leeftijden.

Organisatie SKE:

- Bestuur en Raad van Advies¹
- Commissie Adrianus VI 2014²
- Commissie website
- losstaande projecten, zoals Heiligdomsvaart Aken 2014

2. Adrianuslezing 2014: 29 november in Paushuize te Utrecht.

Twee onderwerpen worden verkend:

1) *Zorg (en Lijden)*

Het einde van het leven: zorg voor ouderen en lijden. Solidariteit tussen generaties. De mens centraal bij ouderenzorg en mantelzorg. Maar ook medische ethiek: palliatieve sedatie en het laten 'versterven' van de mens. Iedereen heeft hiermee te maken. Het lijden is een onderdeel van het leven, daarom ook voor jongeren van betekenis. De verbinding tussen generaties past ook bij de doelstellingen van SKE.

2) *Liefde (en Sexualiteit)*

Het begin van het leven: gezinsplanning. Een natuurlijke omgang met vruchtbaarheid (vanuit een ecologische visie). In de huidige maatschappij staat er een sterke druk op jongeren. Een liberale visie is gangbaar in vriendenkringen. Hoe ga je hiermee om? Hoe kun je de katholieke visie toepassen in je dagelijks leven: benadering vanuit de theologie van het lichaam.

Het gaat in het algemeen om de vraag wat het geloof kan betekenen in de verschillende fasen van het leven. Hoe ga je met lijden om? Hoe ga je met liefde om? Wat is het onderscheidene van de katholieke visie? Uiteindelijk is de aanleiding de vraag: hoe word je werkelijk gelukkig? Een benadering vanuit

---

¹ Pim Walenkamp, Cas de Quay, Elisabetta Manunza, Philip Weijers

² Wouter van Amsterdam, Zeena Shleesh, Laurant Larive, Jordi Wiersma, Manuel Lokin, Sabin Dragoman, Wilmer Smeenk, Rachel de Vos.

restricties is niet heilzaam. Over de twee genoemde onderwerpen schrijven Zeena, Laurant, Wouter en Rachel een stukje aan de hand waarvan het thema en de sprekers binnenkort kunnen worden bepaald.

3. Ontwikkeling website en canon, ontwikkeling lokale krantjes.

De website zal komende periode verder ontwikkeld worden:

Agenda: Rachel en Maurice
Canon: Steven, Sabin, Michael en Maurice.
Nieuwsbrief SKE: Rachel, Sabin en Maurice
Columns: Rachel en Steven

Canon: per bisdom/stad zal katholiek erfgoed/katholieke geschiedenis in kaart worden gebracht. Sabin zal hiervoor een opzet ontwikkelen (kaartjes per gebied per periode waarop geklikt kan worden plaatsen ivm gebeurtenissen, gebouwen, personen e.d.). Daarna zal een breed redactieteam worden samengesteld.

Columns: columns vanuit plaatsen in buitenland over katholiek erfgoed + periodieke columns.

Nieuwe rubriek: katholieke kunstenaars: Rachel zal via Tim Graas nagaan of we de database die door SKKN is aangelegd kunnen overnemen. Aanvullen met persoonlijke informatie / video-interviews met hedendaagse kunstenaars. Nagaan wie daaraan wil meewerken: team van 2-3 personen nodig.

Nieuwsbrief SKE: er zal een nieuw format worden ontwikkeld voor de nieuwsbrief SKE.

Nieuw idee van Michael:

'Hart van (katholiek) Amsterdam': Nieuwsbrief voor Amsterdam met als inhoud bijvoorbeeld agenda (evenementen e.d.), persoonlijke verhalen/opinies, nieuwe initiatieven, lezingen, berichten uit parochieblaadjes en "uit de oude doos" van het Amsterdamse katholicisme, advertenties/oproepen. Tot de jaren zestig bestond er al een dergelijk blad voor Amsterdam. Andere bladen: bisdomblad en PKN heeft een maandblad: 'Kerk in Mokum' met pool van schrijvers die betrokken zijn bij media en in België is er een soortgelijk blad voor Vlaanderen dat per parochie aangevuld kan worden met parochienieuws.

Enkele opmerkingen:

- informeel, verspreiding in eerste instantie digitaal
- Jim Schilder (oud-redacteur HP De tijd) zou gevraagd kunnen worden om mee te werken
- Wat is het doel van Michael? En is dat te realiseren? Aan Michael vragen om e.e.a. op een A-4tje uit te werken.
- Oppassen dat we niet dubbelop gaan werken: beter om eerst aan te sluiten

bij andere/bestaande initiatieven. Kunnen we samenwerken?

- In geval van succes kan de formule worden uitgerold (Hart van Utrecht, Hart van Tilburg etc.)

4. Netwerk vergroten

Hoe bereiken we meer mensen? Hoe zorgen we dat veel mensen betrokken zijn? Actiepunt voor iedereen: vind 10 mensen die geïnteresseerd zouden kunnen zijn. Benader ook andere katholieke 'clubjes', zoals Emmanuel en Focolare. We kunnen ook groepjes in eigen stad opbouwen die dingen organiseren, met name in studentensteden (Amsterdam, Utrecht, Rotterdam, Nijmegen, Tilburg, Groningen, Maastricht). Er moet een facebook pagina aangemaakt worden, die als platform kan gaan gelden.

5. Kledinginzamelingsactie

Zeena wil een kledinginzamelactie starten. Een gebaar aan de vluchtelingen in Nederland. Nagaan waar zij behoefte aan hebben: iets nuttigs.

Opmerkingen:

- lokaal organiseren met bestaande organisaties (bijv. zoiets als Burenhulp)
- In nieuwsbrief kan de vraag opgenomen worden wie spullen overheeft.

6. Heiligdomsvaart 2014

Deze week positief artikel in Katholiek Nieuwsblad. Aantal aanmeldingen is naar tevredenheid (23). Er zijn nog 5-6 plaatsen over. Bij voorkeur naar jongeren / gezin. Programma zit goed in elkaar met externe sprekers en geestelijke begeleiding. Definitieve programma wordt via Nieuwsbrief nog eens rondgestuurd.

7. Lezing Sociaal Opdrachtgeverschap

Sabin en Maurice organiseren mede via CSLK in het najaar een lezing over Sociaal Opdrachtgeverschap. Gaat over de wijze waarop overheden via samenwerking met bedrijven bij de uitvoering van overheidsopdrachten (werken, leveringen en diensten) in invulling kunnen geven aan Social Return (bijvoorbeeld via inzet van gehandicapten, langdurig werklozen) en aan Sociale Voorwaarden (b.v. geen producten waarbij kinderarbeid een rol speelt). Binnenkort wordt hierover een rapport gepubliceerd dat in de Tweede Kamer zal worden besproken. Eventueel verbinden aan een *best practice* wedstrijd op het gebied van social return via onze website.

ACTIEPUNTEN

1. Uitwerken van onderwerpen voor Adrianus lezing 2014 (Zeena, Rachel, Laurant en Wouter): in loop van mei aan Rachel toesturen
2. Uitwerken opzet Canon: Sabin, Stefan, Maurice, Michael
3. Uitwerken idee Hart van Amsterdam: Michael

Artikel over de Heiligdomsvaart, verschenen in Katholiek Nieuwsblad van 9-5:

‘Ga naar het land dat Ik u tonen zal’

Over een ijzersterke traditie gesproken: zelfs in de korte periode dat Aken in de Reformatie onder protestants bestuur stond, ging de heiligdomsvaart door. Al sinds de late Middeleeuwen trokken ieder zeven jaar tot wel 100.000 pelgrims naar de op een steenworp afstand van de Nederlandse grens gelegen Duitse stad. Een stad, die destijds zelf nota bene maar tienduizend inwoners had.

Vier relieken

Moeten ze in het niet zo gek veel verder gelegen Trier met één uniek stuk doen – de Heilige Rok, Christus’ kleed –, in Aken draait de heiligdomsvaart om maar liefst vier relieken: de tuniek van Maria, de windselen waarin het Kind Jezus werd gewikkeld, de doek waarin het hoofd van de onthoofde Johannes de Doper werd gelegd én de lendendoek die Christus droeg aan het kruis. Ze worden al sinds 799 in de Dom bewaard, om iedere zeven jaar uit de gouden schrijn te worden gehaald ter verering. Bovendien bevinden zich in de nabij Aken gelegen benedictijnenabdij van Kornelimünster nog twee relieken die aan de Heer herinneren: het schort dat hij ombond toen hij de apostelen de voeten waste, en de doek die Jezus’ hoofd in het graf bedekte.

De reliekenschat was een geschenk van de patriarch van Jeruzalem, die ze hoogstpersoonlijk in Aken kwam overhandigen aan Karel de Grote, die er zijn keizerlijk hof had gevestigd. Karel had de dankbaarheid van de patriarch gewonnen door de pelgrimsroutes naar het Heilig Land open te houden.

Kroning en kerstening

In de voetsporen van de patriarch komen ook nu nog iedere zeven jaar duizenden pelgrims naar Aken. De editie van dit jaar wordt wellicht nog drukker dan gebruikelijk: 2014 is naast een jaar van de heiligdomsvaart ook ‘Karelsjaar’: het is het twaalfhonderdste sterfjaar van de stichter van het Heilige Roomse Rijk, die in de Dom van Aken begraven ligt.

Deze samenloop is voor de Stichting Katholiek Erfgoed reden een driedaagse reis te organiseren (zie kader). Stichtingsvoorzitter Maurice Essers spreekt daarbij nadrukkelijk van een bedevaart: “Bij de Akense heiligdomsvaart staat de nabijheid van Christus’ leven en lijden via de relieken centraal, net als de aan de heiligdomsvaart verbonden devotie van medepelgrims.” Tegelijkertijd, zegt hij, is er de Karel de Grote-herdenking. “Dan gaat het meer om het historisch-culturele belang. In Karels voetsporen treden kan aanzetten tot nadenken over de samenwerking tussen paus en keizer – Kerk en staat – die met zijn kroning tot stand kwam en over de kerstening van onze regio.”

Het is voor Essers de combinatie van het historisch-culturele en het religieuze die

‘Niet bepaald heilig’

Een van de deelnemers aan de bedevaart is Stephen van Erve (...). De in Tilburg studerende Canadees-met-Nederlandse-wortels ziet er naar uit, zegt hij, om de stad van Karel de Grote te leren kennen, en diens troon in de Dom te bezichtigen. “In Canada geven ze les over hem, hij vormde het Heilige Roomse Rijk. Ook vanuit katholiek perspectief vind ik hem interessant: hij gedroeg zich niet bepaald heilig – zo liet hij duizenden Saksen vermoorden – maar was ook een nederig figuur: hij liet zich door zijn hof terechtwijzen.”

De relieken vindt Van Erve “interessant. De meeste lokale heiligen in Canada komen uit Quebec. De streek waar ik vandaan kom, op drie uur van Toronto, is vooral protestant, dat heb je daar dus niet zoveel”.

'Missionair'

Een bedevaart als deze is voor Van Erve ook een typische uiting van het Nederlandse katholieke leven: "De katholieken hier zijn veel actiever dan in Canada, en vinden het ook belangrijker missionair te zijn, ook al is men met minder mensen. Als je één jonge katholiek leert kennen, dan leer je er meer kennen, want die ene persoon kent weer katholieken op allerlei andere plekken. Er is meer gemeenschap."

Naar de Akense heiligdomsvaart

De Stichting Katholiek Erfgoed organiseert rond de Akense heiligdomsvaart van vrijdag 27 t/m zondag 29 juni een driedaagse bedevaart vanuit Zuid-Limburg. Op vrijdag begint deze met een lezing en rondleiding in de Maastrichtse Servaasbasiliek. Op zaterdag wordt Aken bezocht voor de pelgrimsmis en de traditionele rondgang door de Dom met toning van de relieken. Ook kan een tentoonstelling bij gelegenheid van het twaalfhonderdste sterfjaar van Karel de Grote worden bijgewoond. 's- Avonds wordt de vesperviering in de abdij Sint-Benedictusberg in Vaals bijgewoond. Op zondag wordt de nabij Aken gelegen Kornelimünster bezocht, waar de pelgrimsmis en de toning van de relieken wordt bijgewoond. Ook is er een rondleiding in de abdij.

(PD)

Deelname aan de bedevaart kost € 190,- pp., voor jongeren tot 26 jaar € 75,-. Info/opgave (vóór 1 juni): www.stichtingkatholiekerfgoed.nl

Dit kabinet laat kansen liggen

Pim Walenkamp, leraar, vandaag 40 jaar geworden, is betrokken katholiek en CDA'er. Hij staat op nummer 23 op de lijst voor de Europese verkiezingen van 22 mei. Niet meteen een verkiesbare plaats, maar hij is vol goede moed. "Ik ben een van de zeer weinige uitgesproken katholieke CDA'ers", noemt hij als onderscheidend kenmerk. Het komt onder meer tot uiting in zijn bestuurslidmaatschap van Katholiek Nieuwsblad. "Vanuit mijn katholieke geloof maak ik daar een persoonlijk speerpunt van: ik sta voor een christelijk Europa. Voor de waarden die ons hebben samengebracht en waar het de voortrekkers van de Europese gedachte om ging: Schuman, Gasperi, Adenauer, Luns, allemaal katholieken."

Dat hoeft niet te verbazen, vindt Pim. "Het is de katholieke eigen om ook internationaal te denken, terwijl protestanten meer in een nationaal perspectief denken. Ik zou terug willen naar het positieve element van de katholieke gedachte: leg zoveel daar waar het thuishoort. Je moet zoveel mogelijk nationaal doen, of zelfs nog lager. Sommige dingen kun je bijvoorbeeld beter grensregio's laten doen zoals Groningen en Oldenburg, bijvoorbeeld als het gaat over ziekenhuizen. Of tussen Zeeuws-Vlaanderen en Gent-Brugge als het gaat om grensarbeid. Zeeuws-Vlaanderen ligt dichterbij Antwerpen en Brussel dan bij Amsterdam. Waarom maken we daar geen gebruik van?"

Als leraar kijkt Pim kritisch naar het onderwijs: "Er wordt Europees flink bezuinigd. Wat aan onderwijs besteed wordt, gaat vooral aan het Erasmus-programma op, voor universitaire uitwisselingsstudenten. Maar er zijn nog meer programma's. Het is jammer dat het Leonardo da Vinci-programma ondergeschoven is, dat is vooral voor ROC en MBO-leerlingen. Ik heb goede contacten met Duitsland, met CDU Paderborn. Daar heb je een werkelijk schitterende bedrijfscultus rond de autoindustrie Benteler AG. Waarom laten we Nederlandse LTS'ers en MTS'ers daar niet meedraaien, zodat ze daar een geweldige praktijk krijgen en ook nog de taal leren?"

"Nederland laat enorm veel liggen als het gaat om cultuurgoed", stelt Walenkamp. "Andere landen zijn er als de kippen bij om patenten aan te vragen op cultuurgoederen, bijvoorbeeld Roquefort-kaas of Parma-ham. In Nederland overheerst al snel de mentaliteit van jezelf niet op de borst kloppen en niet beter willen zijn dan een ander. Het gevolg is dus wel dat Goudse kaas - kaas uit Gouda of omgeving - niet beschermd is. Wie in Duitsland of in Amerika die kaas wil maken, bijvoorbeeld omdat het daar goedkoper is, kan zijn gang gaan. Ik vind dat we gebruik moeten maken van de goede dingen in Europa, om ons eigen onderwijs, ons eigen midden- en kleinbedrijf en ons eigen cultuurgoed te bevorderen. Het CDA heeft dat voorgesteld, maar dat vindt dit kabinet dan opeens weer niet realistisch. Dan denk ik: ja, maar dát zou nu net voor banen zorgen als je de Goudse kaas voor Nederland kon claimen, want die heeft echt wel een naam. Nederland laat Europees nu zoveel kansen liggen. Dit kabinet heeft zelfs geen subsidie aangevraagd voor onze voedselbanken: schande! Terwijl Brussel het geld al had gereserveerd voor ons...*Beschamend...*"

Walenkamp heeft kritiek op het Nederlandse gebrek aan realisme. "Onze Europarlementariërs roepen graag dat we Straatsburg als vergaderplaats moeten verlaten, maar niemand komt met een alternatief. Dat doe ik wel: maak van Straatsburg de hoofdstad van de veiligheid. Maak het tot de vestigingsplaats van een Europese defensie. Als je aan Frankrijk en Duitsland je waardering voor Straatsburg laat blijken, wat voor de landen een van de grote redenen was om in de EGKS te gaan samenwerken, overtuig je ze. Dan laat je merken dat je gevoel voor hun geschiedenis hebt."

Hoe doen we dat dan met Turkije? "Ik geloof niet in zwart-wit tegenstellingen. Verschillen

betekenen niet dat samenwerking onmogelijk is. De landen die echt tot de EU behoren, de christelijke landen, moet je binden. Landen aan de rand, zoals Rusland en Oekraïne, moet je niet voor het hoofd stoten, maar parallelle samenwerkingsvormen voor zoeken, vrijhandelszone bijvoorbeeld. Voor landen als Turkije en Israël kun je eveneens tussenvormen van samenwerking creëren. "Je moet er toch niet aan denken dat we Turkije in de EU opnemen? Dan grenzen we straks aan explosieve gebieden als Syrië, Irak en Iran."

"De Nederlandse christendemocraten mogen zich wel wat scherper laten horen in Europa." Maar als je hen vergelijkt met die uit Spanje, Italië, Polen, Hongarije, dan blijkt dat de betrokken katholieken bij de christendemocraten zitten, de EVP. Met die mensen wil ik gaan samenwerken. Dáár kun je invloed mee uitoefenen. Samen vormen we niet voor niets de grootste Europese partij (36%). De socialisten (o.a. PvdA) bezetten 26% van de zetels. In de democratie gaat het `helaas' vaak om getalsmatige meerderheden. Deze twee partijen beslissen dan ook in bijna alle gevallen. Ook de Europese liberalen (o.a. D66 én VVD) hebben met 11% enige invloed. Die drie partijen vervullen 98% van alle belangrijke functies, bv. voorzitter of secretaris van een inhoudelijke commissie (bv. Begroting of contacten met China). De hoofdvraag voor kiezers is: wie moet Europa gaan leiden: de christen-democraat Juncker (Luxemburg) , de socialist Schulz (Duitsland) of de federalist en vrijdenker Verhofstadt (België)? Wie stemt op een andere partij, bv. ChristenUnie, bereikt daar heel weinig mee: 1 van de 770 zetels... *Maak je stem zinvol!*

"Ik wil in Europa de christenen binden en vertegenwoordigen. Dat is ook de reden dat ik tegen de toetreding van Turkije ben. Ik heb nu de discriminatie van christenen in Turkije uit eigen ervaring leren kennen. Op zondag in Istanboel een kerk vinden is buitengewoon lastig. Ze mogen zich aan de buitenkant niet kenbaar maken. Je moet een telefoonnummer hebben, anders mogen ze niet voor je opendoen. Jullie hebben als K.N. regelmatig gepubliceerd over het klooster Mor Gabriel, een van de oudste kloosters van de christenheid. Dat wordt gediscrimineerd en zelfs deels onteigend. Schandalig."

Gepubliceerd in *Katholiek Nieuwsblad*, vrijdag 2 mei 2014 .

De nieuwe heilige pausen Johannes XXIII + Johannes Paulus II vergeleken met Adrianus VI.

Door Pim Walenkamp

Pausvergelijking

Johannes XXIII en Johannes Paulus II zullen zondag 27 april 2014 door paus Franciscus worden heilig verklaard. Dan zijn ze voorsprekers voor ons allemaal bij God. Hun leven is een groot voorbeeld voor ons. Het is lang geleden dat pausen werden heilig verklaard. Mooi moment om hen te vergelijken met de enige Nederlandse paus, Adrianus VI. We leggen deze twee heilige pausen, Johannes XXIII en Johannes Paulus II, langs de Adrianus-lat. De pausen Franciscus en Benedictus XVI leven nog; zij hebben hun goede werken nog niet afgerond. Wij kunnen dus over hen nog geen volwaardig eindoordeel vellen. Laten we op basis van vier zinvolle criteria deze drie pausen vergelijken: (1) Waar kwamen ze vandaan? (2) Hoe waren ze als priester, bisschop en paus? (3) Wat waren hun inhoudelijke speerpunten? (4) Wat hebben ze de Kerk en de wereld gebracht?

Herkomst

Alle drie zijn echte doorzetters van eenvoudige afkomst. Zij hielden vol ondanks veel tegenslagen. De vader van Adrianus was scheepstimmerman en overleed toen de jongen negen jaar oud was. Ondanks alle tegenslagen, lukte het Adriaan om zijn middelbare school cum laude af te ronden (bij de broeders van de Moderne Devotie in Zwolle/ Deventer), te studeren, promoveren, hoogleraar en rector magnificus te worden in Leuven. Hij werd zelfs raadsheer ('minister') van het hof te Mechelen-Brussel en opvoeder van de latere keizer Karel V.

Johannes XXIII kwam uit een arm boerengezin met dertien kinderen uit de noordelijkste streek van Italië, niet uit een van de vele invloedrijke families en streken die meestal Italiaanse pausen leverden. Waar de meeste pausen voor hem vooral kerkbestuurders en diplomaten waren, diende Johannes XXIII vooral als herder van mensen, als liefhebbende priester en bisschop. Ook Johannes Paulus II, geboren als Karol Wojtyła, zat het niet mee: uit een eenvoudig Pools gezin, al zijn directe familieleden overleden jong, decennia lang tegenwerking door de Nazi's en communisten.

Plichtsgetrouw priester

De drie voorgangers van Adrianus VI genieten een uiterst bedenkelijke reputatie: de Borgia-paus Alexander VI [1492-1503] zette zelfs zijn kinderen in voor zijn verderfelijke politiek; Julius II [1503-1513] was meer generaal - hij noemde zich zelfs naar Julius Caesar; de prachtlievende Leo X [1513-1521] zette zich vooral in voor zijn eigen pleziertjes en de belangen van zijn Medici-familie. Klachten van mensen als Luther serieus nemen deed hij niet. Leo liet bovendien een enorme schuld na: Rome was bijna bankroet. Toen de Nederlander Adriaan Floriszoon Boeyens (geboren te Utrecht, 4 maart 1459, overleden 14 september 1523) gekozen werd in 1522 erfde hij een kerk met een bedenkelijke reputatie. Hij was de eerste paus sinds decennia die geen vriend(in) en kinderen had, zelfs dagelijks de H.Mis vierde, vroom en sober leefde: een voorbeeld! Johannes XXIII, geboren als Giuseppe Roncalli, was een pastorale paus, geen autoritair kerkvorst. Toen hij als paus op ontroerende wijze in gesprek ging met Joden en Orthodox-christelijke leiders stelde hij zich voor: "Ik ben Giuseppe, jullie broeder." Hij was onder gevaarlijke omstandigheden brancardier en aalmoezenier in de Eerste Wereldoorlog. Johannes Paulus II stond in de jaren dat hij onder het verderfelijke communistische regime als priester slavenarbeid moest verrichten iedere morgen om vijf uur op om zijn brevier te bidden.

Inhoud

Wie hun levens overweegt, constateert dat alle drie kerkvernieuwers, *hervormers* zijn. Adrianus VI was qua tijd de eerste hervormer. Toen Luther in 1517 zijn aanklachten tegen alles wat er mis ging in de toenmalige Kerk - er ging helaas veel mis - ophing, was Adrianus de eerste theoloog en bestuurder die reageerde. Hij was de allereerste paus die officieel een *mea culpa* aanbood. Hij schreef een bekentenis in 100 punten die zijn vertegenwoordiger, bisschop Francesco Chierigati, voordroeg op de Rijksdag te Neurenberg in 1522: Adrianus VI bood zijn diepe verontschuldigen voor de fouten van de curie en de nalatigheden inzake de noodzakelijke hervormingen. Hij deed zijn uiterste best de kritische protestanten binnen de Kerk te houden. Helaas - zijn handreiking kwam volgens Luther en zijn handlangers te laat. Qua vorm en inhoud was hij een groot hervormer.

De mediagenieke paus Johannes XXIII was een groot optimist en oecumeen. Hij heeft zijn leven gegeven om de Rooms-Katholieke Kerk bij de tijd (*aggiornamento*) en bij andersgelovigen te brengen. Hij startte het Tweede Vaticaans Concilie; daar werden kritische bepalingen tegen joden en andere christenen geschrappt. Qua vorm en inhoud was hij een groot hervormer. Paus Johannes Paulus II was net als zijn voorgangers uiteraard de belangrijkste bisschop voor de gehele wereld, maar hij was de eerste paus die zoveel reisde. Hij heeft vele encyclieken geschreven om zo de leer van Christus aan de moderne mens te brengen. Hij trachtte de kerk te consolideren en beschermen tegen te wilde uitleg van het Concilie. Ook stelde hij de Wereldjongerendagen in 1984 in: zo heeft hij al vele miljoenen jongeren en volwassenen een hart onder de riem gestoken. In 2000 heeft paus Johannes Paulus II groot opzien gebaard door een *mea culpa* uit te spreken voor de vele fouten die onze Kerk in tweeduizend jaar had gemaakt: de Kerk had heel anders dienen op te treden ten tijde van de kruistochten en de Jodenvervolgingen. Qua vorm was Johannes Paulus II een hervormer.

Resultaat

Adrianus VI [1522-1523] trof een verrotte curie aan: een Kerk in grote financiële en inhoudelijke problemen. Hij kwam in Rome aan als paus augustus 1522 en stierf na een slopende ziekte september 1523. Hij heeft veel in gang gezet. Zijn pontificaat was te kort om direct resultaat te zien: dat volgde later. *Helaas begreep hij de Romeinen niet en de Romeinen begrepen Adrianus niet.* Hij was de eerste paus van de nieuwe tijd en de Contra-reformatie. Johannes XXIII [1958-1963] inspireerde miljoenen gelovigen en andersgelovigen, zaaide een concilie en oogstte veel waardering, hoewel zijn opvolger, Paulus VI, de kastanjes uit het vuur moest halen.

Johannes Paulus II [1978-2005] inspireerde miljarden gelovigen met zijn enthousiaste verkondiging en vernieuwende aanpak: reizen, Wereldjongerendagen. Zonder hem was het Communisme niet zo snel en zeker niet vreedzaam beëindigd. Alleen voor dat wonder verdient hij al een heiligverklaring.

Conclusie: de pausen Johannes XXIII en Johannes Paulus II worden terecht heilig verklaard. Ze scoren hoog op de Adrianus-lat. Ook Adrianus VI is een groot voorbeeld voor ons en zijn tijd. Of hij een heilige is geweest, verdient nader onderzoek. Kernwoorden van deze pausen: geloof, zet door en toon moed. Laat de les aan ons zijn: we moeten beter luisteren naar onze goede pausen. Daar zullen wij en de wereld gelukkiger van worden.

Pim Walenkamp,
leraar, promovendus,
kandidaat Europees Parlement (CDA, nr. 23)